

(સમય : સવારે ૯ : ૦૦ થી ૧૧ : ૧૫)

સત્સંગ પરિચય : પ્રશ્નપત્ર - ૧

સૂચના :- આ પ્રશ્નપત્રમાંથી થોડા-ઘણા પ્રમાણમાં પ્રશ્નો તા. ૬ માર્ચ, ૨૦૨૨ના રોજ લેવાનાર મુખ્ય પરીક્ષામાં પુછાશે. મુખ્ય પરીક્ષામાં જવાબવહીમાં વધારાનાં પાનાં જોડીને તેમાં લખેલા ઉત્તર માન્ય ગણાશે નહીં. પરીક્ષા કાર્યાલય, અમદાવાદની પૂર્વ મંજૂરી લીધા સિવાય, મૂળ પરીક્ષાર્થીના બદલે ‘લહિયા’, ‘ડમી રાઈટર’ કે ‘અન્ય વ્યક્તિ’ દ્વારા લખાઈને આવેલી પરીક્ષાની જવાબવહી રદ ગણવામાં આવશે. એકથી વધારે પ્રકારના જુદા જુદા અક્ષરોવાળા ઉત્તરો માન્ય નહીં ગણાય. છેકછાકવાળા જવાબો માન્ય ગણાશે નહીં. અસ્પષ્ટ અને ઉકેલી ન શકાય તેવા જવાબો માન્ય ગણાશે નહીં. અભ્યાસક્રમના પુસ્તકની છેલ્લી આવૃત્તિનો જ ઉપયોગ કરવો. પરીક્ષાખંડમાં પરીક્ષા દરમ્યાન કોઈ પણ પરીક્ષાર્થીએ મોબાઈલ ફોન તથા ઇલેક્ટ્રોનિક સાધનો જેવાં કે ટેબ્લેટ, લેપટોપ વગેરેનો ઉપયોગ કરવો નહીં તથા પોતાની પાસે રાખવાં પણ નહીં.

(કુલ ગુણ : ૭૫)

વિભાગ - ૧ : સહજાનંદ ચરિત્ર - સોળમી આવૃત્તિ, જાન્યુઆરી - ૨૦૧૮

પ્ર.૧ નીચે આપેલાં અવતરણો કોણ, કોને અને ક્યારે કહે છે તે લખો.

[૮]

૧. “જીવ પ્રાણીમાત્ર આપના હાથે નાયતાં પૂતળાં જ છે.”
૨. “સમગ્ર સત્સંગ રજા આપે તો આપ જઈ શકો છો.”
૩. “આ દૂધ બહુ ગળ્યું છે. માંહી સાકર નાખી છે ?”

પ્ર.૨ આપેલા વિકલ્પોમાંથી ફક્ત સાચા વિકલ્પોની આગળ આપેલા ચોરસ ખાનામાં ખરાની (✓) નિશાની કરો.

[૪]

નોંધ : એક કે એકથી વધારે વિકલ્પ સાચા હોઈ શકે. તમામ સાચા વિકલ્પ આગળ જ ખરાની નિશાની કરી હશે તો જ પૂર્ણ ગુણ મળશે, અન્યથા એક પણ ગુણ નહીં મળે.

૧. ભુજમાં મૂર્તિપ્રતિષ્ઠા

- (૧) ☐ સંવત ૧૮૭૮
- (૨) ☐ વૈશાખ સુદ પાંચમ
- (૩) ☐ સંવત ૧૮૮૨
- (૪) ☐ વૈશાખ સુદ દશમ

૨. બિશપ હેબર સાથે મુલાકાત

- (૧) ☐ ગીતાની પ્રત આપવાનું મન થયું
- (૨) ☐ તેણે સમગ્ર સૃષ્ટિ સર્જી છે.
- (૩) ☐ તે પરમેશ્વરને અમે અને બધા હિન્દુઓ પરબ્રહ્મ કહીએ છીએ.
- (૪) ☐ ધાર્મિક ઉન્નતતાની દૃષ્ટિએ કેવો વિશાળ ભેદ છે.

પ્ર.૩ નીચે આપેલાં વિધાનોમાં ખાલી જગ્યા પૂરો.

[૪]

૧. ગોપાળાનંદ સ્વામી થકી ..... ગામના વણકર ..... સત્સંગી થયા હતા.
૨. ખરાબ ..... ન મૂકો તો ..... મુકાવશે.
૩. .... માં મહારાજે ..... દિવસનો મહારુદ્ર યજ્ઞ કર્યો.
૪. .... શબ્દમાં પોતાનો સમાવેશ ગણી ..... સાધુ થઈ ગયા.

પ્ર.૪ નીચે આપેલા પ્રસંગોમાંથી કોઈ પણ એક પ્રસંગ ઉપર પંદર લીટીમાં ટૂંકનોંધ લખો. (વર્ણનાત્મક)

[૫]

૧. કાકાભાઈને દર્શન
૨. લોલંગરની ઉપાધિ
૩. જીવાખાયરની પરીક્ષા

પ્ર.૫ નીચે આપેલા પ્રશ્નોના એક (સંપૂર્ણ) વાક્યમાં જવાબ લખો.

[૫]

૧. દીવબંદરનાં પ્રેમીભાઈ મહારાજ માટે શું લઈને આવ્યા ?
૨. મહારાજને કાકડી ખાતા જોઈ નવાબે શું કહ્યું ?
૩. મહારાજે ક્યાં ક્યાં મંદિરો બનાવ્યા ?
૪. મહારાજે સુરાખાયરને શું ખાવાની આજ્ઞા કરી ?
૫. માળા ફેરવ્યા પછી વાંદરો શું બોલ્યો ?

પ્ર.૬ નીચે આપેલાં વાક્યોનાં કારણો જણાવો. (બે થી ત્રણ લીટીમાં જ)

[૬]

૧. સંતનું પત્તર સારામાં સારી વસ્તુથી છલકાઈ ગયું.
૨. સાધુઓએ શ્રીજીમહારાજની માફી માંગી પક્ષાભિમાન છોડી દીધું.
૩. મહારાજ સોનબાઈનું અન્ન જમ્યા.

વિભાગ - ૨ : સત્સંગ વાચનમાળા ભાગ-૨ - તેરમી આવૃત્તિ, ડિસેમ્બર - ૨૦૧૬

પ્ર.૭ નીચે આપેલાં અવતરણો કોણ, કોને અને ક્યારે કહે છે તે લખો.

[૮]

૧. “અમે તો નદીકિનારે, ઓઘામાં ક્યાંક પડ્યા રહેશું.”
૨. “તેમને પૂછો જે કેમ આવ્યાં છો ને અહીં રોકાશો ?”
૩. “તમે દુઃખ પામશો નહીં.”

પ્ર.૮ નીચે આપેલ વિષય માટે સૂચના મુજબ છ સાચા ક્રમ નંબર તથા તે સાચા ક્રમ નંબરને યથાર્થ ઘટનાક્રમ પ્રમાણે ગોઠવો. [૬]

વિષય :- જાગાભક્તે મેળવેલો સ્વામીનો રાજીપો

૧. શ્રીજીમહારાજે જાગાભક્તને ચાર સુખ આપ્યાં. ૨. સ્વામીએ જાગાભક્તને કહ્યું, ‘આ લોક જ દુઃખદાયી છે.’
૩. બ્રાહ્મણો રોજ તમને ટોકે તે મારાથી ખમાતું નથી. ૪. સ્વામીએ કહ્યું, ‘તમને જે દુઃખ આવે છે તે સૌ તમને મારા જાણીને દુઃખ આપે છે.’ ૫. આપણે મોટાપુરુષને કદાપિ ઓશિયાળા ન કરવા, પણ પાર્ષદોના ઓશિયાળા થઈને રહેવું.
૬. તમારા હરિભક્તોને પણ આ પ્રમાણે સમજાવી રાખ્યું હોય તો ભેગા આવો. ૭. આપે દયા કરી પોતાનો માન્યો છે, તો નભાવજો. ૮. આ ભેખ-ત્યાગી આગળ તમારું કંઈ ચાલે તેમ નથી. ૯. તમારા તો એક શ્રીજીમહારાજ છે.
૧૦. બીજા રોજ અમને ટોકે તે તમારાથી ખમાતું નથી. ૧૧. જાગા ભક્તે કહ્યું, ‘દેહને કે સ્વભાવને દુઃખ થશે, પણ મને તો જરાય દુઃખ થશે નહીં.’ ૧૨. આ વચનામૃત તમારું કરી રાખજો.

(૧) ફક્ત સાચા નંબરો   સૂચના : (૧) ફક્ત સાચા નંબરોમાં તમામ છ નંબરો સાચા હશે તો જ ૩ ગુણ મળશે. (૨) યથાર્થ ઘટનાક્રમ પણ સંપૂર્ણ સાચો હશે તો જ ૩ ગુણ મળશે, અન્યથા એક પણ ગુણ નહીં મળે.

પ્ર.૯ પ્રેમાનંદ સ્વામી અને મહારાજનું પ્રથમ મિલન - પ્રસંગ ઉપર પંદર લીટીમાં ટૂંકનોંધ લખો. (વર્ણનાત્મક) [૫]

પ્ર.૧૦ નીચે આપેલા પ્રશ્નોના એક (સંપૂર્ણ) વાક્યમાં જવાબ લખો. [૪]

૧. કરસનજીભાઈનો જન્મ ક્યારે થયો હતો ? (સંવત, માસ, તિથિ)
૨. અયોધ્યાપ્રસાદજી મહારાજ ગુણાતીતાનંદ સ્વામીનાં દર્શન કરી શું બોલ્યા ?
૩. મહારાજે ગઢડા અત્યંત ૨૪ માં નિત્યાનંદ સ્વામીની શી પ્રશંસા કરી છે ?
૪. ભાવનગર રાજ્ય સાથે દાદાને શાનો કેસ ચાલતો હતો ?

પ્ર.૧૧ નીચેના મથાળાના સંદર્ભમાં દર્શાવેલા વાક્યમાંથી ખોટા શબ્દોને સુધારીને સાચું વાક્ય લખો. [૪]

નોંધ : સંપૂર્ણ સાચું વાક્ય લખ્યું હશે તો જ ગુણ પ્રાપ્ત થશે, અન્યથા એક પણ ગુણ નહીં મળે.

ઉદાહરણ :- સદ્ગુરુ શ્રી નિત્યાનંદ સ્વામી :- સંવત ૧૮૭૨ના મહા વદ નોમની રાત્રે નિત્યાનંદ સ્વામીએ અમદાવાદમાં આચાર્યશ્રી અયોધ્યાપ્રસાદજી મહારાજ, ગુણાતીતાનંદ સ્વામી, પરમચૈતન્યાનંદ સ્વામી, કૃપાનંદજી વગેરે સંતોની હાજરીમાં કારણ દેહનો ત્યાગ કર્યો.

જવાબ :- સદ્ગુરુ શ્રી નિત્યાનંદ સ્વામી :- સંવત ૧૯૦૮ના માગશર સુદ ૮ના દિવસે નિત્યાનંદ સ્વામીએ વરતાલમાં આચાર્યશ્રી રઘુવીરજી મહારાજ, ગોપાળાનંદ સ્વામી, શુકમુનિ, શૂન્યાતીતાનંદજી વગેરે સંતોની હાજરીમાં ભૌતિક દેહનો ત્યાગ કર્યો.

૧. મુકુંદાનંદ વર્ણી : એક વખત એક વણિકની પુત્રવધૂને પિયરથી સાસરે તેડી લાવવાનું કામ કાકાશ્રીએ મૂળજીને સોંપ્યું. તેઓ વણિકના વેવાઈને ત્યાં ગયા. વેવાઈએ દીકરાની વહુને મૂળજીભાઈ સાથે મોકલી.
૨. સ્વામી જાગા ભક્ત : ગોપાળાનંદ સ્વામી ઘણા જ રાજી થયા, પરંતુ તેમના કાકા માધવ ભક્ત તેમને શોધવા સારંગપુર આવ્યા. અહીં જાગા ભક્ત ન મળ્યા એટલે ભાવનગર જવા તૈયાર થયા.
૩. સદ્ગુરુ શ્રી નિત્યાનંદ સ્વામી : કાશીપુરી, વૃંદાવન વગેરે પવિત્ર તીર્થોમાં આરતી કરી, આશ્રમોમાં દર્શન કર્યા, પરંતુ પોતાનું ધ્યેય - ભગવાનની પ્રાપ્તિનું સિદ્ધ ન થયું. છતાં તેઓ નિરાશ ન થયા.
૪. પ્રેમસખી પ્રેમાનંદ : જામનગરના રામજી મંદિરમાં ત્યાંના નવાબે એક વખતે દેવાનંદ સ્વામીનું સંગીત સાંભળ્યું, ત્યારથી નવાબને એમ થઈ ગયું કે ‘ભારતમાં આવો રૂહાની (આત્માનું) પ્રેમ ક્યાંય હોઈ શકે નહીં.’

પ્ર.૧૨ નીચે આપેલાં વાક્યોનાં કારણો જણાવો. (બે થી ત્રણ લીટીમાં જ) [૪]

૧. સયાજીરાવે નિત્યાનંદ સ્વામીને અમદાવાદ જવા માટે કહેરાવ્યું.
૨. કમળનયન શાસ્ત્રીની ઈન્દ્રિયોની વૃત્તિઓના વેગ શમી ગયા.

વિભાગ - ૩ : નિબંધ

પ્ર.૧૩ નીચે આપેલા વિષયોમાંથી કોઈ પણ એક ઉપર આશરે ૩૦ લીટીમાં નિબંધ લખો. [૧૦]

૧. શાંતિનો રાજમાર્ગ : પ્રાપ્તિનો વિચાર (સ્વામિનારાયણ પ્રકાશ : સપ્ટેમ્બર-૨૦૧૫, પા. નં. ૪-૭)
૨. સ્વામીની વાતો : રસોઈ કરીને ન જમીએ તો ? (સ્વામિનારાયણ પ્રકાશ : ઓક્ટોબર-૨૦૧૮, પા. નં. ૨૨-૨૩)
૩. પ્રમુખસ્વામી મહારાજની દિવ્ય જીવનકથાનાં અવિસ્મરણીય સ્વર્ણિમ પૃષ્ઠો (સ્વામિનારાયણ પ્રકાશ : સપ્ટેમ્બર-ઓક્ટો.-૨૦૧૬, પા. નં. ૧૮-૨૭)

* * *

■ અગત્યની જાહેરાત તમામ પરીક્ષાર્થીઓ આપણી સંસ્થાની દર્શાવેલી website - link પરથી જૂનાં વર્ષોનાં પ્રશ્નપત્રો તથા મુખ્ય પરીક્ષાના જ ઉકેલપત્રો ડાઉનલોડ કરી શકશે તથા તેની પ્રિન્ટ પણ કાઢી શકશે. <http://www.baps.org/Satsang-Exams.aspx>

પરીક્ષાર્થી શ્રી,

સસ્નેહ જય શ્રી સ્વામિનારાયણ

સત્સંગ શિક્ષણ પરીક્ષા માર્ચ ૨૦૨૨ના નિબંધોની પૂર્વ તૈયારી માટે

નીચે જણાવેલ માર્ગદર્શન અને સૂચનો ધ્યાનમાં લેવા વિનંતી.

૧. નિબંધ એટલે કોઈ નિશ્ચિત વિષય ઉપર વ્યવસ્થિત, ચિંતનપૂર્વક અને મુદ્દાસરનું લખાણ. સત્સંગ શિક્ષણ પરીક્ષામાં પૂછાતા નિબંધો સામાન્ય જ્ઞાનના આધારે, પરીક્ષાર્થીના દૈનિક જીવનમાં સત્સંગના સદ્વાચન અને કથા શ્રવણ અને મનન દ્વારા પ્રાપ્ત થયેલ જ્ઞાનની કસોટી કરતા ૩૫ થી ૪૦ લીટીમાં લખવાના હોય છે.
૨. પરીક્ષાર્થીઓની માગણીને માન આપીને પ્રી-ટેસ્ટમાં પૂછાનાર નિબંધોના વિષયો અગાઉથી પરીક્ષાર્થીના એકાઉન્ટમાં અપલોડ કરવામાં આવ્યા છે.
૩. પ્રી-ટેસ્ટમાં જે તે પરીક્ષામાં પૂછાનાર નિબંધોના ત્રણે ત્રણ વિષયો આપવામાં આવ્યા છે. માર્ચ ૨૦૨૨ની ફાઈનલ પરીક્ષામાં આ ત્રણ વિષયોમાંથી કોઈપણ એક નિબંધ ચોક્કસપણે પુછાશે જ. માટે જો આપ આ ત્રણે ત્રણ વિષયો તૈયાર કરશો તો આપ ચોક્કસપણે એક નિબંધ મુખ્ય પરીક્ષામાં ખૂબ જ સારી રીતે લખી શકશો.
૪. આ નિબંધોનું સામાન્ય બંધારણ, લખાણ(મેટર) જૂના ‘સ્વામિનારાયણ પ્રકાશ’માંથી લેવામાં આવે છે.
૫. અહીં આપેલા નિબંધોનું લખાણ કેવળ દિશા સૂચક છે. આ જ લખાણ ગોખીને પરીક્ષામાં લખવાની જરૂર નથી. આથી વિશેષ સારા મુદ્દાઓનું ચિંતન-મનન કરી આપની રીતે પૂર્વ તૈયારી કરીને લખી શકો છો.
૬. **ગુજરાતી માધ્યમ (ભાષા) સિવાયના પરીક્ષાર્થીઓ માટે :** આ નિબંધોનું મૂળ પ્રકાશન ગુજરાતી ભાષામાં જ હોવાથી તેનું શબ્દશઃ ભાષાંતર ન કરતાં, તેનો ભાવાર્થ સમજીને પરીક્ષાર્થીએ પોતાની રીતે સમજીને તૈયારી કરવાની રહેશે. પરીક્ષા કાર્યાલય હિન્દી ભાષામાં આ નિબંધોનું ભાષાંતર આપી નહિ શકે. તેથી ભાષાંતર કરવા અંગેનો પત્રવ્યવહાર કે ઈ-મેલ પણ પરીક્ષા કાર્યાલયને કરશો નહિ તેવી નમ્ર વિનંતી છે.
૭. ગુજરાતી ભાષા વાંચી, લખી કે બોલી ન શકતા હોય તેવા પરીક્ષાર્થીઓએ માતા-પિતા, વડીલો કે અન્ય સ્વજનો-સ્નેહીઓ પાસે વંચાવીને નિબંધનો ભાવાર્થ સમજી પોતાની રીતે, પોતાના શબ્દોમાં લખીને તૈયારી કરવાની રહેશે.
૮. One essay from the list of essays will be asked in the Final Examination of March-2022.

સત્સંગ પરિચય

નિબંધ - ૧

પ્રાપ્તિનો વિચાર: શાંતિનો રાજમાર્ગ

■ સાધુ કેશવજીવનદાસ (પૂજ્ય મહંત સ્વામી)

નિષ્કુળાનંદ સ્વામીએ ચોસઠપદીમાં લખ્યું છે :

ક્રિયાં જીવ ક્રિયાં જગદીશ, જાણો જૂજવી એ જાત છે રે,
ક્રિયાં કીડી કરી મેળાપ, ભેળો થાવા ભારે ભેદ છે રે...

કરી એટલે હાથી.

કીડીને હાથી સાથે હસ્તધૂનન કરવું હોય તો થાય ?

ક્યાં હાથી ને ક્યાં કીડી ! હાથી શ્વાસ છોડે તો પણ કીડી કાશી જઈને પડે. પરંતુ કીડી હાથી જેવડી થાય અથવા તો હાથી કીડી જેવડો થાય તો જ તેનો મેળ પડે.

તેમ ક્યાં જીવ અને ક્યાં જગદીશ ! એ બેનો મેળ કેવી રીતે બેસે ? આ અનંતકોટી બ્રહ્માંડોની જેમને ગણના નથી એવા અક્ષરધામના અધિપતિ સર્વોપરી ભગવાન સાથે આપણા જેવા સામાન્ય જીવોને મેળાપ ક્યાંથી થાય ? પણ, એવા સર્વોપરી અને સર્વ અવતારના અવતારી ભગવાન સ્વામિનારાયણ આ પૃથ્વી પર મનુષ્ય શરીર ધારણ કરીને આપણા માટે કીડી જેવા થયા, ત્યારે કીડી જેવા અસંખ્ય જીવોને તેમનો મેળાપ થયો.

આપણને એવી સર્વોપરી પ્રાપ્તિ થઈ છે. પરંતુ તેમ છતાં અજ્ઞાન છે, એ પ્રાપ્તિનો નિત્ય વિચાર કરતા નથી, તેથી તેનો આનંદ લઈ શકતા નથી. પરિણામે અશાંતિ રહે છે.

પરમાત્માની પ્રાપ્તિ તો થઈ છે, પરમાત્માના ધારક ગુણાતીત સત્પુરુષની પ્રાપ્તિ તો થઈ છે, પરંતુ એ પ્રાપ્તિનો વિચાર ન કરીએ તો શાંતિનો રાજમાર્ગ હાથમાં નહીં આવે.

એ પ્રાપ્તિનો વિચાર કેમ થતો નથી ?

કારણ કે, આપણું લક્ષ્ય બીજે છે.

આપણું લક્ષ્ય ભગવાન અને અને એમના ધારક સત્પુરુષમાં ન હોય પછી પ્રાપ્તિનો વિચાર ક્યાંથી આવે ? આપણે ક્યારેક બિનજરૂરી વિચારોથી અમથા દુઃખી થઈએ છીએ. આપણી ભાવિ પેઢી શું કરશે ? તેની ચિંતા વધારે પડતી કરીએ છીએ અને પછી દુઃખી થઈએ છીએ. ક્યારેક એકના એક દુઃખને વારંવાર વાગોળીને લોકો રોજ દુઃખી થાય છે. ક્યારેક કોઈકે કરેલા આપણા અપમાનને વાગોળ્યા કરીને આપણી જાતને દંડ દઈએ છીએ.

એ બધું પડતું મૂકીને, જરૂર પૂરતું વ્યવહાર પર ધ્યાન આપીને સ્થિર, ધીર થઈએ અને આ પ્રાપ્તિ થઈ છે તેના તરફ આગળ વધીએ, તો શાંતિ થાય.

આપણને આ સર્વોપરી પ્રાપ્તિ થઈ છે, એ કાંઈ નવલકથા નથી. અરેબિયન નાઈટ્સની વાર્તા નથી, પણ હકીકત છે. આ વાતને પરમ સત્ય માનીને ધારણ કરીશું તો શાંતિ થશે.

પરંતુ લોકો એ પરમાત્માની સર્વોપરી પ્રાપ્તિને બદલે ધનને સર્વોપરી પ્રાપ્તિ માને છે. લોકો એમ માને છે કે પૈસાથી શાંતિ

થાય છે.

એક ખેડૂત ઝાડ નીચે સૂતો હતો. ત્યાં એક એન્જિનિયર આવ્યો અને તેણે એ ખેડૂતને પૂછ્યું કે ‘અલ્યા ! આ ખેતર કોનું છે ? અહીં કેમ સૂતો છે ? ’

ખેડૂતે કહ્યું, ‘મારું ખેતર છે એટલે સૂતો છું.’

એન્જિનિયરે કહ્યું, ‘આ ખેતરમાં કેમ થોડી જમીનમાં જ વાવ્યું છે ? આખા ખેતરમાં વાવવું જોઈએ ને ! મહેનત કર !’

‘કેમ ?’ ખેડૂતે કહ્યું.

‘તને વધુ પૈસા મળશે !’ એન્જિનિયરે કહ્યું.

‘તેથી શું થાય ?’ ખેડૂતે ફરી પૂછ્યું.

‘તેથી વધુ શાંતિ અને આરામ રહે.’ એન્જિનિયરે કહ્યું.

‘એ આરામ તો અત્યારે જ કરું છું ને !’

વધુ પૈસા એટલે વધુ શાંતિ ? એવું ગણિત સાચું છે ?

એ સઘળો ભ્રમ છે. રેલવેના પાટા ભેગા થતા દેખાય, પરંતુ જેમ જેમ આગળ વધીએ તેમ ભેગા થયેલા પાટા ખૂલતા જાય ! એ રીતે આ પૈસા કે ભૌતિક સુખમાં સુખ દેખાયા કરે છે, પણ જેમ જેમ એમાં જતા જઈએ, તેમ તેમ ખબર પડે છે કે આ બધી ભ્રમજાળ છે.

એકવાર અમે સુરતમાં એક ભાવિકને ત્યાં ગયા હતા. તેમના પૂર્વજોનું એક મોટું મકાન હતું. એવું જ એક મોટું મકાન તેઓએ બનાવ્યું હતું. એમાં ૮૦ લાખ રૂપિયાનું તો ફર્નિચર હતું ! ઘર માલિકે અમને કહ્યું કે ‘સ્વામી ! શાંતિ નથી.’ આટલી સંપત્તિ હોવા છતાં શાંતિ નથી !

નેપોલિયને કહ્યું, ‘આ સૂર્ય તળે રહેલી પ્રત્યેક વસ્તુ મારા પગ નીચે લાવી શકવાની મારામાં શક્તિ છે, પરંતુ તેમ છતાં મેં સુખના છ દિવસ પણ જોયા નથી !’

Comfort and happiness are two different things. અર્થાત્ સુવિધા અને સુખ બંને અલગ વસ્તુ છે. પરંતુ આપણે બંનેને એક સમજી બેઠા છીએ. પૈસાથી કમ્ફર્ટ (સુવિધા) મળે, પણ સુખ ન મળે.

સુખ તો આંતરિક બાબત છે.

એક વખત એક હરિભક્ત નવું વાહન ખરીદીને પૂજન કરાવવા મંદિરે આવ્યા હતા. સંતો પાસે પૂજન કરાવીને તેઓએ વાહન ચાલુ કર્યું અને આનંદ સાથે ઊપડ્યા. ત્રણ મહિના પછી આવ્યા ત્યારે કહે, ‘હવે આ વાહનમાં રસ નથી રહ્યો !’ નવી ગાડી હોય, નવું ઘર હોય, ત્યાં સુધી તેનો આનંદ રહે, પણ થોડા સમયમાં એ ઓસરી જાય છે. કારણ કે કમ્ફર્ટને જ આપણે સુખ માની લીધું છે.

આમ, આખી દુનિયા અશાંતિમાં ડૂબેલી છે પણ, એકબીજાને જોતાં એની ખબર પડતી નથી. બે વ્યક્તિ ટ્રેઈનમાં હોય અને એ બંને એકબીજાને જોતાં હોય તો ખબર ન પડે કે બંને વેગપૂર્વક જઈ રહ્યા છે, પણ જે બહાર હોય એને ખબર પડે કે આ લોકો વેગથી વહી રહ્યા છે. એમ, આ જગતમાં સૌ અશાંતિમાં તણાઈ રહ્યા છે; તેથી એકબીજાને જોતાં ખબર પડતી નથી. પરંતુ ગુણાતીત સત્પુરુષ જાણી શકે છે કે આ જગત અશાંતિમાં વહી રહ્યું છે.

એ અશાંતિમાંથી બહાર આવીને શાંતિ મેળવવાનો એક શ્રેષ્ઠ ઈલાજ છે – પ્રાપ્તિનો વિચાર. આપણને સર્વોપરી પરમાત્મા ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ મળ્યા છે, એ પ્રાપ્તિના વિચારથી પ્રાપ્ત થાય છે.

પ્રાપ્તિનો વિચાર કરવા માટે પોતાના હૃદયમાં જ ઊંડા ઊતરવાનું છે. અને ત્યાં જ સુખનો ખજાનો પડ્યો છે.

દુબઈમાં બુર્જ ખલીફા ઈમારત ૧૬૮ માળની છે. તેની ઊંચાઈ ૨૪૦૦ ફૂટ છે. અડધો માઈલ ઊંચી આ ઈમારત તરફ ઊંચું જુઓ તો ટોપી પણ પડી જાય. ઈમારતની આસપાસ બગીચો, સ્વિમિંગપુલ, ગ્રાઉન્ડ, પાર્કિંગ, સ્કૂલ, હોસ્પિટલ વગેરે છે. એક સમય એવો હતો કે અહીં સૂકા ભટ્ટ રણની રેતી સિવાય કંઈ જ નહોતું. બધું જ ભેંકાર લાગે. પરંતુ આજે તો આ ભૂમિ સ્વર્ગ જેવી બની ગઈ છે. કેવી રીતે આટલી બધી જાહોજલાલી આવી ? ઊંટ પર વણઝારા તરીકે ભટકીને ગુજરાન ચલાવતા આરબો આજે અબજોપતિ કેવી રીતે થઈ ગયા ? રણભૂમિમાં આટલું બધું પરિવર્તન કેવી રીતે આવ્યું ? એનું કારણ છે, તેમને ખનીજ તેલ મળ્યું. તે ખનીજ તેલ ક્યાંથી મળ્યું ? જ્યાં આ આરબો રહેતા હતા તેની નીચે જ આ તેલ ધરબાયેલું હતું ! જમીન કોની માલિકીની હતી ? એમની જ. અબજો અબજો ડોલરના ખનીજ તેલથી તરબતર પોતાની જ જમીન પર રહેતા હોવા છતાં

તેઓ ગરીબ હતા ! કારણ ? કારણ કે તેમને તેની ખબર નહોતી. જ્યારે ખબર પડી ત્યારે કાયાપલટ થઈ ગઈ.

આપણું પણ આવું જ છે.

સુખ આપણા હૃદયમાં જ છે.

આપણા હૃદયમાં પ્રાપ્તિનો વિચાર ઘૂંટીએ તો અંદરથી સુખનો સ્રોત મળી આવે છે. પણ આપણા હૃદયમાં પડેલા સુખની આપણને ખબર જ નથી, એટલે દુઃખી થઈએ છીએ.

બેંગલોરમાં એક એડવોકેટ ભારદ્વાજના કુટુંબમાં વારસાગત રીતે ત્રણ શાલિગ્રામ ત્રણસો વર્ષથી પૂજાતા હતા. ઘરમાં તેનું રોજ પૂજન-અર્ચન થતું. વર્ષોથી થતી પૂજાને કારણે શાલિગ્રામ ઉપર ચંદનના કેટલાય થર જામી ગયા હતા. એક દિવસ પૂજા દરમ્યાન શાલિગ્રામ પરથી ચંદનનું પડ ઊતરી ગયું ને અંદરથી ચમકતો પથ્થર દેખાવા લાગ્યો. ભારદ્વાજને લાગ્યું કે, આ કોઈ કીમતી પદાર્થ છે. તેણે સ્થાનિક ઝવેરીને એ બતાવ્યો તો તે કહે ‘આ તો બહુ કીમતી પથ્થર છે. તેની કીમત કરવાની મારી તાકાત નથી.’ ત્યારબાદ એ શાલિગ્રામને મુંબઈના ઝવેરીને બતાવ્યા. તેમણે કહ્યું કે, ‘આની કિંમત કાઢવાની અમારી પણ તાકાત નથી.’ ત્યાંથી તેમણે બેલ્જિયમના એક પ્રખર જાણકારનો સંપર્ક કર્યો. તેઓને હીરાનો વીડિયો મોકલીને બતાવ્યો ત્યારે ત્યાંના નિષ્ણાતે કહ્યું, ‘આ એક શાલિગ્રામની કિંમત ૧૫૦૦ અબજ ડોલર(૧.૫ ટ્રિલિયન) થાય. અને ત્રણેયની કિંમત મળીને ૪.૫ અબજ ડોલર થાય !’

આવી અમૂલ્ય વસ્તુ ઘરમાં જ હતી. પણ ખબર નહોતી. એમ આપણને પ્રાપ્તિ ઘરબેઠાં મળી છે, પણ તેની ખબર નથી. એટલે દરિદ્ર જ રહીએ છીએ.

ક્યારેક આપણે સંસારના સંકલ્પ પૂરા ન થાય તેનાથી ખૂબ જ દુઃખી રહીએ છીએ. સંકલ્પ તો રાવણ જેવાના પણ પૂરા થયા નથી. અકબર અને સિકંદર પણ સંકલ્પ પૂરા થયા વિના જતા રહ્યા. કોઈના સંકલ્પ ક્યારેય પૂરા થયા નથી.

માટે એવા વિચારોમાં દુઃખી થવાને બદલે, આપણા ઘરની જ માલિકીની છે પ્રાપ્તિ, એનો વિચાર કરવો.

ભગવાન સ્વામિનારાયણ વચનામૃતમાં કહે છે, આપણને સંતસમાગમ પ્રાપ્ત થયો છે ત્યારે જેને દેહ મૂકીને પામવા હતા તે દેહ છતાં જ મળ્યા છે. માટે જેને પરમ પદ મોક્ષ કહીએ તેને છતે દેહે જ પામ્યો છે.

આમ છતાં, ક્યારેક એવો વિચાર આવે છે કે, સર્વોપરી ભગવાનની પ્રાપ્તિ થઈ હોવા છતાં દુઃખ કેમ આવે છે?

ક્યારેક આપણી ભૂલોને કારણે દુઃખ આવે છે. ક્યારેક પ્રારબ્ધને કારણે દુઃખ આવે છે. અને ક્યારેક ભગવાન દુઃખ આપે છે. ભગવાન દુઃખ આપે છે એ એક સર્જરી છે. વાસના અને દોષોને દૂર કરવાનું ઓપરેશન છે. ડોક્ટર ઓપરેશન કરે ત્યારે તકલીફ થાય. પણ પછી ? પરમ શાંતિ થાય. એમ ભગવાન અને સંત આપણા દુશ્મન નથી પણ હિત ઈચ્છે છે. એટલે દુઃખ આપીને પણ હિત કરે છે.

શાસ્ત્રીજી મહારાજના સમયમાં એક હરિભક્ત હતા. ત્રણ-ત્રણ જ્યોતિષીઓએ એમનું ભવિષ્ય જોયેલું અને કહેલું કે આ ભાઈના ભાગ્યમાં તો વિદેશયોગ અને અપાર ધન લખ્યું છે. છતાં પણ સામાન્ય કેમ છે એ સમજાતું નથી. અમુક વ્યક્તિઓએ શાસ્ત્રીજી મહારાજને આ વાત કરી ત્યારે સ્વામી કહે, ‘અમે જ એમને એવા રાખ્યા છે.’

હરિભક્તો કહે, ‘સ્વામી, શું કામ આવું કર્યું ?’

તો સ્વામી કહે, ‘જો એને એવો રાખ્યો હોત તો વિલાયતમાં જઈ કેટલાંય પાપ કરતો હોત !’

ભગવાનના ભક્તને જે સુખે દુઃખ ઊપજે એવું સુખ ક્યારેય આ ગુણાતીત સત્પુરુષ આવવા દેતા નથી. આવું નિમિત્ત મૂકીને તેઓ આપણને હૃદયની અંદરનું સુખ મેળવવા માટે દિશા ચીંધે છે. આપણે સંસારમાં ચોંટી ન જઈએ એટલા માટે ભગવાન મુશ્કેલી મૂકે છે. માટે મુશ્કેલીઓથી મૂંઝાવું નહીં, ઠરડાવું નહીં.

એ મુશ્કેલીઓ વચ્ચે મૂંઝાવાને બદલે, પ્રાપ્તિનો વિચાર કરીએ તો દુઃખની સામે લડવાનું બળ મળે છે, શાંતિ પણ મળે છે, અને સુખનો સાચો રસ્તો જડે છે.

દાદાખાચરના ઘરમાં ૩૦ વર્ષ સુધી ભગવાન સ્વામિનારાયણ રહ્યા હતા. તેમ છતાં તેમને મુશ્કેલીઓ આવી હતી. આવી પરિસ્થિતિમાં પણ દાદાખાચર કહેતા કે ‘મહારાજ ! હજુ વધુ કસોટી કરો.’

કારણ કે, તેમને પ્રાપ્તિનો વિચાર હતો.

પ્રાપ્તિનો આવો વિચાર કરીને સત્સંગબળ વધારતા જ જવું. તેનાથી દૃઢ થશે કે ભગવાન જે કાંઈ કરે છે તે સારા માટે જ કરે છે. શૂળીનું દુઃખ કાંટે મટાડે છે. અખંડ પરમ શાંતિના અધિકારી ને ભોક્તા બનાવવા છે. ભગવાનને મોટું સુખ આપવું છે.

તેથી ચિંતા નહીં, શાંતિ મળશે.

પ્રાપ્તિના વિચારથી અખંડ શાંતિ, પરમ શાંતિ મળે છે. અખંડ શાંતિ કોને કહેવાય? જેનો ગ્રાફ ક્યારેય ડાઉન ન થાય, અપ જ થયા કરે એ અખંડ શાંતિ! અનંત, અપાર શાંતિ! તૂટક-ફૂટક કે આવન-જાવન શાંતિ નહીં, સ્થિર અને એકધારી શાંતિ! અનંત-અપાર સુખ આવે. એનું માપ નીકળે તેમ નથી. પણ એ માટે વિશ્વાસ રાખવો પડશે.

ચંદ્ર પર શું ચાલે છે? એ જાણવું હોય તો તમે જાતે જાવ અથવા તો ત્યાં જઈને આવ્યો હોય એ જે કહે તેમાં વિશ્વાસ રાખો. આ સિવાય કોઈ રસ્તો ખરો? એમ ભગવાન અને ગુણાતીત સત્પુરુષ અક્ષરધામમાંથી આવ્યા છે. એ જે કહે તેમાં વિશ્વાસ રાખવો એ જ રસ્તો છે. એમને જુદું બોલવાનું આવડતું નથી. એવો કોઈ સ્વાર્થ પણ નથી કે જેના કારણે તેમને જુદું બોલવું પડે. લોકો કનક, કામિની અને કીર્તિ માટે જુદું બોલતા હોય છે. પણ, આ કશાની ભગવાન કે સંતને ઈચ્છા જ નથી. તેથી તે શા માટે જુદું બોલે? તે જે કહે છે તે પરમ સત્ય છે.

તે શું કહે છે? ગુણાતીતાનંદ સ્વામી કહે છે કે, દેહ મૂકીને પામવા હતા તે દેહ છતાં મળ્યા છે. હવે કાળ, કર્મ અને માયા આપણો વાળ પણ વાંકો કરી શકે તેમ નથી.

બે હજાર શસ્ત્રબદ્ધ લડવૈયાઓ આપણી રક્ષામાં હોય તો આપણે નિર્ભય થઈ જઈએ! આ પ્રાપ્તિ પણ એવી જ છે, હવે આપણો કોઈ વાળ વાંકો કરી શકે ખરો?

આવી પ્રાપ્તિનો જેને વિચાર હોય તે નિર્ભય થઈ જાય.

દરિયો પાંચ-છ માઈલ ઊંડો હોય છે. તેમાં ફક્ત ઉપરની સપાટીમાં જ હજારેક ફૂટમાં ભરતીને ઓટ આવે છે. પરંતુ નીચે તો સ્થિર જ હોય છે. તેમ ભગવાન અને સંતની પ્રાપ્તિનો જેને વિચાર આવ્યો તે સ્થિર થઈ જાય. તેને કાંઈ પ્રશ્ન જ ન રહે.

એક હજાર રૂપિયાની નોટ હોય એ તમારા કહેવાથી સો રૂપિયાની નોટ થઈ જશે? તમે કહો કે આ હજારની નોટ નથી, તો કાગળનો ટુકડો થઈ જાય? તમે કહો તેનાથી તેની કોઈ કિંમત ઘટતી નથી. કારણ કે એને સરકારનો સિક્કો વાગી ગયો છે. તમારા સર્ટિફિકેટની કંઈ જ જરૂર નથી. તમે સમજો તો લાભ અને ન સમજો તો ખોટ.

એમ ભગવાન અને ગુણાતીત સત્પુરુષને આપણા કોઈ સર્ટિફિકેટની જરૂર નથી. શ્રીહરિએ વાત કરી કે જેને અનંતકોટિ બ્રહ્માંડોની ગણતરી નથી એવા અક્ષરબ્રહ્મના એક એક રૂંવાડે અનંતકોટિ બ્રહ્માંડ ઊંડે છે. એવી અક્ષરબ્રહ્મની મોટપ છે. આ હકીકત છે. કોઈ કલ્પના નથી. પણ આ વાત મનાય છે? એ અક્ષરબ્રહ્મ એટલે કે આવા ભગવાનના અખંડ ધારક ગુણાતીત સત્પુરુષ આપણને મળ્યા છે. એમ સમજો ને કે હાથી કીડી જેવડો થયો છે. આપણી સાથે હેત-પ્રીત કરીને પોતાની પંક્તિમાં ભેળવવા છે.

યોગીજી મહારાજ કહેતા કે ‘આપણાં કેટલાં મોટાં પુણ્ય હશે, ત્યારે આ સત્સંગ મળ્યો છે ! નહીં તો ભગવાને વૈભવ-વિલાસ, મોટર-બંગલા આપીને પતાવી દીધું હોત!’ આ વિચારવા જેવા શબ્દો છે. અનંત જન્મમાં આપણે વૈભવ-વિલાસ તો ભોગવ્યાં જ છે, પણ એ ચૂસણી જેવાં છે. નાના બાળકને ચૂસણી આપે તો એ મોંમાં રાખીને ચૂસ્યા કરે છે, પણ એ ચૂસણીમાંથી દૂધ આવવાનું નથી. તેમ યોગીજી મહારાજ કહેતા, ખરું સુખ ભોગ-વિલાસનું નહીં, પણ સત્સંગનું છે.

આપણને તેમણે દૃષ્ટિમાં લીધા છે એ એમની અનંત કૃપા છે. અનંતકોટી બ્રહ્માંડોમાં આપણી કોઈ ગણતરી જ નથી. આપણે બ્રહ્માંડમાં કેટલી જગ્યા રોકીએ છીએ? એક રજ જેટલી પણ નહીં. છતાં એ અનંત કોટિ બ્રહ્માંડોના અધિપતિ ભગવાન અને તેમના ધારક ગુણાતીત સત્પુરુષની દૃષ્ટિમાં આપણે આવી ગયા. કેટલી મોટી વાત થઈ ગઈ! એટલે હવે પ્રાપ્તિનો વિચાર મૂકીને મૂર્ખાઈ ન કરવી. કોઈના કઘ્થાથી સત્સંગ મૂકી દઈએ તો એ મહા મૂર્ખાઈ ગણાશે. બધું મૂકીને સ્થિર થઈએ, ધીર થઈએ, દઢતા રાખીએ, વિશ્વાસ રાખીએ. ભગવાનને પ્રાર્થના કરીએ.

સંસારનાં સુખ-દુઃખમાં ફક્ત એમની પાસે જ માંગીએ. એમને આપવું હોય તો આપે, ન આપવું હોય તો ન આપે. જેમાં આપણું સારું હશે તે કરશે. પણ કોઈપણ માંગણી એમની પાસે જ કરવાની. બીજે ક્યાંય યોખા, દોરા-ધાગા, મંત્ર-તંત્ર કરવાની કોઈ જરૂર નથી. કોઈ ગ્રહ હવે આપણને નડતા નથી કે નડી શકવાના નથી. જે કાંઈ કરે છે તે ભગવાન અને સંત સમજીને જ કરે છે. આપણને એવા પાત્ર બનાવવા છે કે ટોચો જ ન લાગે. ગુણાતીતાનંદ સ્વામીએ ભગતજી મહારાજનું એવું જ બખતર ઘડ્યું હતું. એટલે જ ભગતજી મહારાજ કહેતા: ‘ગુણાતીતાનંદ સ્વામીએ મારું એવું બખતર ઘડ્યું છે, કે હવે મને ટોચો વાગે એમ જ નથી.’

આપણને એ જ ગુણાતીત પ્રમુખસ્વામી મહારાજ રૂપે મળ્યા છે. એમના દ્વારા સર્વોપરી, સર્વ અવતારના અવતારી સાક્ષાત્

પરબ્રહ્મ ભગવાન સ્વામિનારાયણ મળ્યા છે. હવે, કરવાનું આપણા પક્ષે છે. ભગતજીની જેમ પ્રાપ્તિનો વિચાર કરીએ તો એવું બખતર ઘડાઈ જાય છે કે દુઃખ, દર્દ, અશાંતિ, અસુખ એ કશાનો ટોચો આપણને વાગે નહીં, અખંડ સુખ, શાંતિ અને આનંદમાં હિલોળા લીધા કરીએ... ◆

નિબંધ - ૨

રસોઈ કરીને ન જમીએ તો?

■ પૂજ્ય ઈશ્વરચરણદાસ સ્વામી

આ સમાગમ મળ્યો છે તે પૂર્વના સંસ્કાર ભારે છે...

અહીં આવતા નથી તેને ભારે પાપ છે. આનું ફળ તો આજ, કાલ, મહિને કે વરસે પણ મળશે,

ને સમાસ ઘણો કરશે. ને કોઈક જાણતા હશે

જે કરીએ છીએ ને કેમ કાંઈ થાતું નથી?

પણ આ તો મેળવણ નાખીએ છીએ.

તે દહીં થઈને ઘી તો વલોવ્યા પછી નીકળશે.

- અક્ષરમૂર્તિ ગુણાતીતાનંદ સ્વામી (સ્વામીની વાતો: ૬.૬૫)

ઉત્સવનો રંગ જામ્યો હતો. એકત્ર થયેલા ભક્તોનાં મુખ પર આનંદ છવાયો હતો. કંઈક અંતર્મુખ રહેતા વિજયના મુખ ઉપર પ્રસન્નતા જરા દબાયેલી જણાતી હતી. એ જોઈ વિનયે એને પૂછ્યું:

‘કેમ કંઈ ખિન્ન જણાય છે?’

‘ખાસ તો કાંઈ નથી, પણ ઘણીવાર મનમાં એમ લાગી આવે કે આપણે સત્સંગ તો કરીએ છીએ પણ જીવનમાં ઉન્નતિ કેમ બહુ જણાતી નથી?’

વિજયે ટૂંકમાં પતાવ્યું. કદાચ એ પોતાના મનોભાવો પ્રગટ કરવામાં પણ સંકોચાતો હતો.

‘કયા પ્રકારની ઉન્નતિ?’

વિજયને જરા ઢંઢોળી, વિનયે ફરીથી પૂછ્યું.

‘સત્સંગમાં ઉન્નતિ એટલે કંઈ પૈસે-ટકે નહીં પણ સત્સંગથી જીવનમાં આનંદ મળવો જોઈએ, મન સ્થિર થવું જોઈએ, મૂંઝવણો ઘટવી જોઈએ, દોષો ઓછા થવા જોઈએ – એવો કાંઈ લાભ ખાસ જણાતો નથી, વિજયે સ્પષ્ટતા કરી.

વિજયનો આ પ્રશ્ન, કદાચ બીજા ઘણાનો પણ હોઈ શકે. કોઈ પણ કાર્ય પછી એનાં ફળની પ્રાપ્તિ, એ મનુષ્યમાત્રની સ્વાભાવિક અપેક્ષા બની રહે છે. પુરુષાર્થ કર્યો તો ફળ મળવું જોઈએ. કસરત કરી તો શરીર સશક્ત દેખાવું જોઈએ. પૌષ્ટિક ખોરાક લીધો તો શરીર પુષ્ટ થવું જોઈએ. પરસેવો પાડ્યો તો ધન પ્રાપ્ત થવું જોઈએ. સત્સંગ કર્યો તો આનંદ મળવો જોઈએ. ફળશ્રુતિનાં આવાં સ્વપ્ન-કિનારા ઉપર ઊભા રહીને જ મનુષ્ય ઉદ્યમનો આરંભ કરે છે. પુરુષાર્થના સાગરનો કિનારો જ્યારે વાસ્તવમાં નજીક આવતો નથી ત્યારે મનુષ્યે ભેગી કરેલી શ્રદ્ધા વિખરાતી જણાય છે.

સંતો કહે છે - ચાંદો વધે છે, જણાતો નથી. સૂરજ ફરે છે, જણાતો નથી. વેલ વધે છે, દેખાતી નથી, એમ હરિજન ભગવાનની ભક્તિ સાચા ભાવથી કરે છે તો જરૂર વધે છે પણ એ સત્સંગની અભિવૃદ્ધિ, અધ્યાત્મ અનુભવ સ્થૂળ સ્વરૂપે જણાતો નથી. કારણ કે આંતરિક શુદ્ધિનું રિડિંગ મીટર હોતું નથી.

અક્ષરમૂર્તિ ગુણાતીતાનંદ સ્વામીએ એમની વાતોમાં માર્મિક રીતે સમજાવ્યું છે કે, ‘આ સમાગમ મળ્યો છે તે પૂર્વના સંસ્કાર ભારે છે... અહીં આવતા નથી તેને ભારે પાપ છે. આનું ફળ તો આજ કાલ, મહિને કે વરસે પણ મળશે, ને સમાસ ઘણો કરશે. ને કોઈક જાણતા હશે જે કરીએ છીએ ને કેમ કાંઈ થાતું નથી? પણ આ તો મેળવણ નાખીએ છીએ. તે દહીં થઈને ઘી તો

વલોવ્યા પછી નીકળશે.’

સત્સંગ કરીએ છીએ - દૂધમાંથી દહીંની જમાવટ થાય છે. વલોણું કરી, ઘી મળવાને હજુ વાર છે. પ્રમુખસ્વામી મહારાજ ઘણીવાર સમજાવે છે કે દહીં જામતું હોય ને તેમાં વારે વારે આંગળી નાખીએ કે દહીં જામ્યું છે કે નહીં - તે જુઓ તો દહીં કદાપિ જામે જ નહીં.

પ્રમુખસ્વામી મહારાજ અને મહંત સ્વામી મહારાજ જેવા ગુણાતીત સંતના આશરે ને વચને દિનપ્રતિદિન ઉત્સાહપૂર્વક સત્સંગ કરવો એ જ સફળતા, લાભ અને વૃદ્ધિ છે.

માનવીના વિકાસ સાથે, એનું મન જાગ્રત બને છે. દરેકની રુચિ ભિન્ન છે. એનાં પૂર્વ સંસ્કાર અને પ્રારબ્ધ કારણભૂત છે. એ રીતે જીવનનો દૃષ્ટિકોણ ઘડાય છે. જીવનનાં મૂલ્યો નક્કી થાય છે. એ માટે પ્રવૃત્તિ થાય છે. પછી એ મૂલ્યોનું મધ્યબિંદુ વિષય સુખ, પૈસા, સત્તા કે કીર્તિ કોઈપણ હોઈ શકે, એ માટે માનવી એકાગ્ર બને છે. એ જ ધ્યેય બને છે. એ જ લક્ષ્ય બને છે. એ જ અંતિમ સુખ મનાય છે. એ જ પ્રાપ્તિને માટે માનવી સમગ્ર ઈંદ્રિયો, મન અને બુદ્ધિથી પ્રયાસ કરે છે. લગની લાગે છે. જેવો જેને ખપ. કેટલાક અધવચ્ચે રહે છે. કેટલાક આગળ નીકળી જાય છે.

પણ એનું અધ્યાત્મ પાસું સમજવા જેવું છે. લૌકિક વાત સિદ્ધ કરવા માનવી ઝઝૂમે છે. પણ જો અધ્યાત્મ વાતનું મૂલ્ય સમજાય તો એના પ્રયત્નો જુદા છે. એની પાછળ પડનારા વિરલા છે. એવા ખપવાળાની ખોટ છે. અધ્યાત્મ માર્ગમાં શ્રેયને પહોંચવામાં એને કાંઈ આડું આવતું નથી. અંતરાય આવે છે ખરા, પણ દરેક બાબતને અવળી રીતે લે છે, વિચારે છે. ભગવાનની ઈચ્છા સમજે છે. કસોટી સમજે છે. વિશ્વાસથી વિઘ્નોને ઉલ્લંઘે છે. હોંશથી આગળ વધે છે. ધ્યેય સુધી પહોંચવામાં કોઈ બાબત દુઃખરૂપ કે વિઘ્નરૂપ દેખાતી નથી. પોતાની ભૂલ, ખામી ખોળે છે. સુધારે છે. ભગવાનમાં મન લાગ્યું છે. સ્વાર્થ મનાયો છે.

સદ્ગુરુ નિષ્કુળાનંદ સ્વામી કહે છે:

‘ખોળી ખોળીને ખોળિયું, ખરા ખપવાળાની ખોટ રે,
જેને ન આવડે અવળું લેવા, સમજે સીધું સોટ રે.’

એ વાતને વધુ સ્પષ્ટ કરતા શ્રીજીમહારાજ સમજાવે છે: ‘જે સાધુને મોક્ષનો ખપ હોય, તેને તો જેમ દુખવીએ ને વિષયનું ખંડન કરીએ તેમ અતિ રાજી થાય.’ (ગઢડા મધ્ય પ્રકરણ ૪૭)

વિષય ખંડન, દેહ દમન ને મનનું અમન, આ સાધનામાં જરાપણ પીછેહઠ કરે નહીં. ગુરુ-સંત કે ભગવાન આકરી કસોટી કરે, અતિ દુઃખ થાય એવાં વચનો કહે, મનને ન ગમે એવા આદેશો આપે, તેમાં પણ રાજી રહે. ઉત્સાહથી આગળ વધે, એ ખરો ખપવાળો.

યોગીજી મહારાજ શ્રેયના માર્ગે આગળ વધવાનાં ત્રણ મુખ્ય સાધન બતાવતા : શ્રદ્ધા, ખપ ને સમાગમ. અને ગુણાતીતાનંદ સ્વામીએ કહેલી વાત સમજાવતા -

‘કલ્યાણનો ખપ કેવો રાખ્યો જોઈએ જે, ઓગણોતેરા કાળમાં ભીમનાથમાં રાંકાં માગવાં આવતાં ને કરગરતાં ને તેને ધક્કા મારે પણ જાય નહીં, એવો ખપ રાખવો.’ (૨-૮૫)

સંવત ૧૮૬૯માં ભીષણ દુકાળ પડ્યો. ખાવા અન્ન રહ્યું નહીં. ત્યારે ધંધૂકા પાસે નીલકા નદીને કાંઠે ભીમનાથ મહાદેવમાં સદાવ્રત અપાતું. ભૂખે ટળવળતા લોકો સદાવ્રત માંગવા આવતા. કરગરતા. ભારે ધસારો થતો, સદાવ્રત દેનારા ધક્કા મારે. લોકો પડે, વાગે, અપમાનિત થાય. પણ પાછા આવે કારણ કે ડંકો થૂલું ત્યાં જ મળતું હતું. એના વગર જીવ જાય. પ્રાણને ટકાવવા લોકો આવો ખપ રાખતા. એવો કલ્યાણનો ખપ રાખવો.

અને ગુણાતીતાનંદ સ્વામીએ કહ્યું કે સારા કામમાં સો વિઘ્ન, પરમેશ્વર ભજવામાં બહુ અંતરાય, એને ઓળખવા. એથી સાવધાન રહેવું, ને પાર ઊતરવું. એવો બહુ ખપવાળો હોય તે જ ભગવાન સન્મુખ ચાલે. (૧-૩૩૭)

પ્રાપ્તિ થઈ છે, હવે ખપની જરૂર છે.

રસોઈ તૈયાર છે, હવે જમવાની જરૂર છે. રસોઈ કરીએ અને જમીએ નહીં તો?

મહંત સ્વામી મહારાજની નિશ્રામાં એવો ખપ કેળવી શ્રીજીમહારાજને પામીએ, કૃતાર્થ થઈએ.

(તા. ૧૩-૩-૨૦૧૯ના રોજ પ્રગટ બ્રહ્મસ્વરૂપ મહંત સ્વામી મહારાજે કરેલી ગોષ્ઠિમાંથી સંકલિત)

નિબંધ - ૩

પરમ પૂજ્ય પ્રમુખસ્વામી મહારાજની દિવ્ય જીવનકથાનાં અવિસ્મરણીય સ્વર્ણિમ પૃષ્ઠો

મહાપુરુષો આ વસુંધરા પર અવતરે છે, અનંત જીવોનાં કલ્યાણ માટે.
પરબ્રહ્મ ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના દિવ્ય સંકલ્પે વિસ્તરી રહેલી વેદોક્ત અક્ષરપુરુષોત્તમ ઉપાસનાના
પ્રવર્તન માટે, અનંત જીવોને મુક્તિનું દિવ્ય વરદાન આપવા માટે
વિશ્વવંદનીય પરમ પૂજ્ય પ્રમુખસ્વામી મહારાજે આ વસુંધરા પર જન્મ ધારણ કર્યો.
૯૫ વર્ષની જીવનયાત્રા દરમ્યાન જેમની ક્ષણે ક્ષણ દિવ્ય અને કલ્યાણકારી રહી છે
એવા પ્રમુખસ્વામી મહારાજના જીવનની સમયરેખા એક નહીં, અનેક વિશાળ ગ્રંથોની ગરજ સારે છે.
અહીં એક સ્મરણ છે - એમની જીવનકથાનાં કેટલાંક અવિસ્મરણીય પૃષ્ઠોનું.
તેમના જીવનનું પ્રત્યેક પૃષ્ઠ અનેક ઇતિહાસને સંગૃહીત બેઠું છે. પરંતુ અહીં તો માત્ર ટૂંકા શબ્દોમાં
તેનો અલ્પ પરિચય છે. જે પાવન કુળને વિશ્વવંદનીય પ્રમુખસ્વામી મહારાજે આ પૃથ્વી પર પધારવાનું નિમિત્ત
બનાવ્યું એ પૂર્વજોની વંશાવલિથી લઈને તેમના દિવ્ય જીવનનાં કેટલાંક સ્મરણીય
પૃષ્ઠોની એક પાવન યાત્રા કરીએ...
માંડણજી (આશરે સન ૧૫૪૫) →
લાઘોજી → છાંગજી → માલોજી → ઠાકરજી → હીરજી → ઠાકરશી → કાનજી → મેઘજી →
રેવનદાસ → શંકરભાઈ → ઘેલાભાઈ → ભીખાભાઈ → હીરાભાઈ → પ્રભુદાસ → મોતીલાલ → શાંતિલાલ

તા. ૭-૧૨-૧૯૨૧

માગશર સુદ ૮, બુધવાર, સં. ૧૯૭૮ના પવિત્ર દિને ચાણસદ ગામે ઉપર પ્રદર્શિત પ્રાસાદિક ઘરમાં સવારના આઠના સુમારે પિતા
મોતીભાઈ પ્રભુદાસભાઈ પાટીદાર અને માતા દિવાળીબા થકી પ્રાગટ્ય થયું.

૧૯૨૧-૩૮

ખેતી માટે વતન ચાણસદથી રાજનગર ગયેલા મોતીભાઈના પુત્ર શાંતિલાલને બાળવયે શાસ્ત્રીજી મહારાજના આશીર્વાદ પ્રાપ્ત થયા.
નવ વર્ષની ઉંમરે ચાણસદ આવીને અભ્યાસ શરૂ કર્યો. ચાણસદમાં પાંચ ધોરણ સુધી ભણ્યા. બોચાસણ અને પેટલાદમાં એક વર્ષ
અંગ્રેજી તથા સંસ્કૃત ભણવાનો પ્રયાસ કર્યા બાદ પાદરામાં છઠ્ઠા ધોરણનું ગાયકવાડી શિક્ષણ પ્રાપ્ત કર્યું.

૧૯૩૯

તા. ૭-૧૧-૧૯૩૯ના રોજ બ્રહ્મસ્વરૂપ શાસ્ત્રીજી મહારાજની
એક ચિઠ્ઠી પર શાંતિલાલે ગૃહત્યાગ કર્યો. તા. ૨૨-૧૧-૧૯૩૯ અમદાવાદમાં આમલીવાળી પોળ ખાતે શાસ્ત્રીજી મહારાજના વરદ હસ્તે

કિશોરવયના શાંતિલાલ પાર્ષદી દીક્ષા ગ્રહણ કરીને ‘શાંતિ ભક્ત’ બન્યા. ત્યારબાદ બે-ત્રણ મહિના ભાદરણ ખાતે સંસ્કૃતનો અભ્યાસ કર્યો.

૧૯૪૦

તા. ૧૦-૧-૧૯૪૦ ગોંડલ ખાતે અક્ષરદેરીમાં બ્રહ્મસ્વરૂપ શાસ્ત્રીજી મહારાજે ભાગવતી દીક્ષા આપી ‘નારાયણસ્વરૂપદાસ’ નામ ધારણ કરાવ્યું. થોડો સમય ચોગીજી મહારાજ સાથે ગોંડલ રહીને વિવિધ સેવાઓ કરી. આ વર્ષે ગોંડલમાં ગર્ભગૃહમાં બિરાજમાન ઘનશ્યામ મહારાજની મૂર્તિનો શાસ્ત્રીજી મહારાજ સાથેની તાદાત્મ્યતાનો સાક્ષાત્કાર અનુભવ થયો.

૧૯૪૧-૧૯૪૬

શાસ્ત્રીજી મહારાજની આજ્ઞાથી ભાદરણ, ખંભાત વગેરે સ્થળોએ સંસ્કૃતનો અભ્યાસ કર્યો. અટલાદરામાં મંદિર- નિર્માણની સેવામાં જોડાયા. ૧૯૪૫માં શાસ્ત્રીજી મહારાજે યુવાન વયના સ્વામીશ્રીને સંસ્થાની વહીવટી કમિટીમાં સમાવ્યા. સારંગપુર મંદિરના કોઠારી તરીકે નિયુક્ત થયા. આ દરમ્યાન સેવક તરીકે શાસ્ત્રીજી મહારાજની સેવામાં પણ જોડાયા.

૧૯૪૭-૧૯૫૦

શાસ્ત્રીજી મહારાજની આજ્ઞાથી સારંગપુર મંદિરનું કોઠારી પદ છોડીને પુનઃ અમદાવાદ ખાતે સંસ્કૃત અભ્યાસમાં જોડાયા. શાસ્ત્રીજી મહારાજના સુવર્ણ જયંતી મહોત્સવે સેવામાં જોડાયા.

તા. ૨૧-૫-૧૯૫૦ના રોજ અમદાવાદમાં આમલીવાળી પોળ ખાતે શાસ્ત્રીજી મહારાજે માત્ર ૨૮ વર્ષની ઉંમરના સ્વામીશ્રીની બી.એ.પી.એસ.ના પ્રમુખપદે વરણી કરી.

૧૯૫૧

તા. ૧૦-૫-૧૯૫૧ બ્રહ્મસ્વરૂપ શાસ્ત્રીજી મહારાજનું અક્ષરધામ- ગમન થયું. તેમની આજ્ઞાનુસાર અનુગામી બ્રહ્મસ્વરૂપ ચોગીજી મહારાજની છત્રછાયામાં રહીને સ્વામીશ્રીએ સેવકભાવે સતત ૨૦ વર્ષ સુધી બી.એ.પી.એસ. સંસ્થાના ઉત્કર્ષનાં અનેકવિધ ચશસ્ત્રી કાર્યો કર્યા.

૧૯૫૯-૬૦

સદા શાંત અને પરદા પાછળ રહીને સેવા કરતા પ્રમુખસ્વામી મહારાજનો વિદેશના હરિભક્તોને પરિચય થાય, એ માટે ચોગીજી મહારાજે પ્રમુખસ્વામી મહારાજને પ્રથમ વિદેશ ધર્મયાત્રા કરાવી, પરંતુ સમગ્ર યાત્રામાં સંસ્થાના ‘પ્રમુખ’ને બદલે તેઓ માત્ર ચોગીજી મહારાજના સેવક બનીને સાથે વિચર્યા.

૧૯૬૮

તા. ૨૭-૧૧-૧૯૬૮ના રોજ મુંબઈમાં સર્વ પ્રથમ વખત પ્રમુખસ્વામી મહારાજની ૪૮મી જન્મજયંતી ઊજવીને ચોગીજી મહારાજે ઉત્સાહથી ઉચ્ચાર્યું હતું: ‘પ્રમુખસ્વામી શાસ્ત્રીજી મહારાજનું સ્વરૂપ છે, રોમનોય ફેર નથી. આપણે ૭૦૦ સાધુ કરવા છે, તે પ્રમુખસ્વામી દ્વારા પૂરા થશે. દર વર્ષે આ દિવસ શાનદાર રીતે ઊજવવો.’

૧૯૭૧

તા. ૨૩-૧-૧૯૭૧ના રોજ ચોગીજી મહારાજ અંતર્ધાન થયા અને તેમના અનુગામી તરીકે સ્વામીશ્રી લાખો ભક્તોના ગુરુપદે બિરાજ્યા. બાદ સતત ચાર દાયકા સુધી ગામડે ગામડે અને નગરે નગરે અવિરત વિચરણ કરીને તેમણે એક અનોખું આધ્યાત્મિક આંદોલન જગાવ્યું. શ્રીહરિના સંદેશને ઘરોઘર પ્રસરાવ્યો.

૧૯૭૧

સાંકરીમાં સ્વામીશ્રીના હસ્તે તા. ૩-૬-૧૯૭૧ના રોજ પ્રથમ શિખરબદ્ધ મંદિરની પ્રતિષ્ઠા થઈ. પછીના સાડા ચાર દાયકામાં તેમણે દેશ-વિદેશમાં સંસ્કૃતિનાં ધામ સમાં કુલ ૩૯ શિખરબદ્ધ મંદિરો અને ૧,૧૦૦થી વધુ હરિમંદિરો રચીને પ્રતિષ્ઠા કરી. પ્રત્યેક મંદિરના સર્જન પાછળ સમર્પણ અને સેવાની અનોખી આહ્વેક લગાવી ઠેરઠેર ભક્તિનું એક મોજું પ્રસરાવ્યું.

૧૯૭૪-૭૭

ગુરુપદે બિરાજ્યા પછી સ્વામીશ્રીએ આફ્રિકા, યુરોપ, અમેરિકા ખંડની ત્રણ ધર્મયાત્રા કરી. ૧૯૭૪માં ન્યૂયોર્ક ખાતે પ્રથમ બી.એ.પી.એસ. મંદિર રચ્યું. યુ.એસ.માં પછીના ચાર દાયકામાં તેમણે છ શિખરબદ્ધ મંદિરો અને અન્ય ૯૦ મંદિરોની પ્રતિષ્ઠા કરી. સ્વામીશ્રીએ ૧૯૭૫-૭૬-૭૭ના વર્ષમાં અનુક્રમે ૬૫૪, ૭૨૮, ૬૬૩ ગામોમાં વિક્રમસર્જક વિચરણ કર્યું.

૧૯૮૧-૮૨

અમદાવાદ ખાતે ભગવાન સ્વામિનારાયણ પ્રત્યેની અનન્ય ભક્તિથી સ્વામીશ્રીએ શ્રીહરિનો ૩૭ દિવસીય દ્વિશતાબ્દી મહોત્સવ ભવ્યતાથી ઊજવ્યો, જેમાં ૪૦ લાખ કરતાં વધુ લોકોએ ભાગ લીધો. સ્વામીશ્રીએ એક સાથે ૨૦૭ યુવાનોને દીક્ષા આપી ભારતીય ઇતિહાસમાં એક સુવર્ણ પૃષ્ઠ રચ્યું. બોચાસણમાં સંસ્થાનો અમૃત મહોત્સવ ઊજવાયો. (૧૯૮૨)

૧૯૮૩

તા. ૫-૨-૧૯૮૩ના રોજ સ્વામીશ્રીને હૃદયરોગનો હુમલો આવ્યો. અન્ય શારીરિક તકલીફોના પણ એક પછી એક અધ્યાય આવ્યા, તેની પરવાહ કર્યા વિના સ્વામીશ્રીએ ૩૦ વર્ષ સુધી સતત પુરુષાર્થ કરીને અનેક સાંસ્કૃતિક, સામાજિક, આધ્યાત્મિક સેવાકાર્યો આગળ ધપાવ્યાં. પ્રકાશન પ્રવૃત્તિ માટે ‘સ્વામિનારાયણ અક્ષરપીઠ’ ટ્રસ્ટનો શુભારંભ કર્યો.

૧૯૮૪

યુરોપમાં વેટિકન ખાતે કેથલિક ખ્રિસ્તી ધર્મવડા પોપ જહોન પોલ-બીજા સાથે મુલાકાત કરી ધર્મસંવાદિતાનો સંદેશ આપ્યો. ગુણાતીતાનંદ સ્વામી દ્વિશતાબ્દીના ઉપક્રમે સ્વામીશ્રીએ પશ્ચિમ અને પૂર્વ સહિત સમગ્ર પૃથ્વીની પરિક્રમા કરીને અનેક દેશોમાં ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ પ્રબોધિત અક્ષર-પુરુષોત્તમના વૈદિક સિદ્ધાંતનો ઉદ્દોષ કર્યો.

૧૯૮૫

લંડન-યુ.કે.માં ભારતીય સંસ્કૃતિનો દિગ્વિજય કરતો અપૂર્વ કલ્ચરલ ફેસ્ટિવલ ઓફ ઇન્ડિયા યોજીને ઇંગ્લેન્ડમાં સાંસ્કૃતિક મોજું પ્રસરાવ્યું. આ પ્રસંગે લંડનમાં કચૂ.પી.આર. સ્ટેડિયમ ખાતે હજારો હરિભક્તોએ સ્વામીશ્રીની સુવર્ણતુલા યોજીને અપૂર્વ ખુશમાન કર્યું. જોકે સુવર્ણ સામે તુલામાં બેસવાનો ઇનકાર કરીને સ્વામીશ્રીએ સાકરતુલાને જ સ્વીકારી હતી.

૧૯૮૫

અમદાવાદમાં સતત ૫૯ દિવસનો અક્ષરબ્રહ્મ ગુણાતીતાનંદ સ્વામી દ્વિશતાબ્દી મહોત્સવ ઊજવ્યો, જેમાં ૮૦,૦૦,૦૦૦ કરતાં વધુ લોકો ઊમટ્યા અને પવિત્ર સંદેશ મેળવ્યો. રાષ્ટ્રપતિ શ્રી જ્ઞાની જૈલસિંઘજીથી લઈને અનેક દ્વેત્રોના રાષ્ટ્રીય અને આંતરરાષ્ટ્રીય વિદ્વાનો અને તજ્જ્ઞોએ સ્વામીશ્રીનાં જીવન અને કાર્યને બિરદાવ્યાં.

૧૯૮૭-૮૮

ગુજરાતના કારમા દુષ્કાળમાં સ્વામીશ્રીએ વિરાટ પાયે દુષ્કાળ રાહતકાર્યો કર્યા. હજારો પશુઓને નવું જીવન આપવા વિશાળ પાયે વૈજ્ઞાનિક અભિગમથી કેટલ કેમ્પ્સ કર્યા. ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના પગલે પગલે સ્વામીશ્રીએ ઉત્તરાખંડની યાત્રા કરીને શ્રી નીલકંઠ વર્ણને સ્મૃતિ-અંજલિ અર્પી.

૧૯૮૮

સ્વામીશ્રીએ યુરોપ, આફ્રિકા, ઇંગ્લેન્ડ વગેરે દેશોની બારમી વિદેશ ધર્મયાત્રા કરી. ઇંગ્લેન્ડ-અમેરિકા ખાતે નૂતન મંદિરોના પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવો યોજયા. તેમનું બ્રિટન, કેનેડાની પાર્લામેન્ટમાં તેમજ ઠેર ઠેર ‘કી ટુ ધ સિટી’નાં બહુમાનો થયાં. વિદેશમાં ભારતીય સંસ્કૃતિનો ઉદ્ઘોષ કરવા બદલ ભારતમાં પણ ઠેર ઠેર સ્વામીશ્રીના ભવ્ય સન્માન સમારંભો યોજાયા.

૧૯૮૯-૯૦

આ બે વર્ષ દરમિયાન સ્વામીશ્રીએ વલ્લભવિદ્યાનગર ખાતે બી.એ.પી.એસ. બાળયુવા પ્રવૃત્તિના ૩૬,૦૦૦ બાળકો- યુવાનોની આંતરિક શક્તિઓને ખીલવતા અપૂર્વ આંતરરાષ્ટ્રીય બાળ-યુવા મહોત્સવો યોજયા. કેનેડામાં ટોરન્ટો ખાતે પ્રથમ બી.એ.પી.એસ. મંદિર પ્રતિષ્ઠિત કર્યું. સારંગપુરમાં મંદિરના અમૃત મહોત્સવ સાથે સ્વામીશ્રીનો ભવ્ય જન્મોત્સવ ઊજવાયો.

૧૯૯૧

યોગીજી મહારાજ શતાબ્દીના ઉપક્રમે અમેરિકામાં ન્યૂજર્સી ખાતે ૧૧ લાખથી વધુ લોકોને ભારતીય સંસ્કૃતિનો અપૂર્વ સંદેશ આપતો ભવ્ય ‘કલ્ચરલ ફેસ્ટિવલ ઓફ ઇન્ડિયા’ ઊજવ્યો. અમેરિકા ખાતે હજારો હરિભક્તોએ સ્વામીશ્રીનો પ્લેટિનમ તુલા ઉત્સવ યોજીને ગુરુભક્તિ અદા કરી. જો કે સ્વામીશ્રીએ માત્ર સાકરતુલા સ્વીકારીને સાધુતાનું દર્શન કરાવ્યું.

૧૯૯૨

લંડનમાં સર્વપ્રથમ ઇન્ડિપેન્ડેન્ટ હિંદુ સ્કૂલનો પ્રારંભ કર્યો. યોગીજી મહારાજની જન્મભૂમિ ધારી તેમજ ગાંધીનગરમાં યોગીજી મહારાજના શતાબ્દી મહોત્સવની ભવ્ય ઉજવણી કરી. ગાંધીનગરમાં ‘સ્વામિનારાયણ અક્ષરધામ’ મહામંદિર રચીને સ્વામીશ્રીએ તેનું આ પ્રસંગે લોકાર્પણ કર્યું. યુગાન્ડાના રાષ્ટ્ર પ્રમુખે બી.એ.પી.એસ. મંદિરો સ્વામીશ્રીને સુપરત કર્યા.

૧૯૯૩-૯૪

મહારાષ્ટ્રમાં ભૂકંપ-રાહત સેવાઓ કરી સમુદ્રાલ અને કૉડજીગઢ બે ગામ દત્તક લઈ તેનું નવનિર્માણ કર્યું. દુષ્કાળ ગ્રસ્ત દક્ષિણ ગુજરાતમાં સ્વામીશ્રી દ્વારા દુષ્કાળ રાહત કાર્યો થયાં. સ્વામીશ્રીની પ્રેરણાથી અમેરિકા ખાતે ગૌરવવંતા ભારતીયોને ‘પ્રાઈડ ઓફ ઇન્ડિયા’ પુરસ્કાર એનાયત થયા. સંસ્થાનું પ્રથમ સત્સંગ પ્રવૃત્તિ કાર્યકર અધિવેશન યોજાયું.

૧૯૯૫

લંડનમાં વિશ્વની આઠમી અજાયબી સમા ભવ્ય મંદિરનું નિર્માણ કર્યું અને ભારતીય સંસ્કૃતિના મહિમાનો ઉદ્ઘોષ કર્યો. મુંબઈમાં સ્વામીશ્રીનો ભવ્ય અમૃત મહોત્સવ ઊજવાયો તે પ્રસંગે તેમણે નેત્ર હોસ્પિટલનું લોકાર્પણ કર્યું. પછીના બે દાયકા દરમિયાન તેમણે ૭ હોસ્પિટલો અને ૧૧ ફરતાં દવાખાનાંઓ સ્થાપીને લાખો લોકોની સારવાર કરી નવું જીવન આપ્યું.

૧૯૯૬

સ્વામીશ્રી દ્વારા નિર્મિત બી.એ.પી.એસ. સ્વામિનારાયણ મંદિર - લંડનને ગિનિસ બુક દ્વારા વિશેષ બહુમાન અપાયું. સ્વામીશ્રીએ પૂર્વ અને પશ્ચિમના દેશોમાં વિચરણ કરી નૂતન મંદિરો સ્થાપ્યાં. બી.એ.પી.એસ.ને યુનો દ્વારા કન્સલ્ટેટિવ સ્ટેટસ આપવામાં આવ્યું. આંધ્રપ્રદેશના વિનાશક પૂરમાં સ્વામીશ્રીની પ્રેરણાથી સેવાકાર્યો હાથ ધરાયાં.

૧૯૯૭

સૌરાષ્ટ્રમાં પૂર અસરગ્રસ્તોની સેવા. લંડનમાં સેન્ટ જેમ્સ પેલેસ ખાતે બ્રિટિશ રાજવી પ્રિન્સ ચાર્લ્સે સ્વામીશ્રીને સત્કાર્યા. આરબ દેશોની યાત્રા દરમ્યાન બાહરીનના રાજા શેખ ઘસા બિન સલમાને સ્વામીશ્રીને પોતાના પેલેસમાં પદરાવીને સત્કાર્યા. બ્રિટિશ વડાપ્રધાન જહોન મેજરે લંડન મંદિરની મુલાકાત લઈને સ્વામીશ્રીના દિવ્ય કાર્યને બિરદાવ્યું.

૧૯૯૮

સ્વામીશ્રીએ તા. ૭-૭-૧૯૯૮ના રોજ ન્યૂયોર્ક ખાતે હૃદયની બાયપાસ સર્જરી કરાવી. બાયપાસ સર્જરી પછી પણ સ્વામીશ્રીએ બી.એ.પી.એસ. સંસ્થાની અનેકવિધ સત્સંગ સેવાઓ તેમજ સામાજિક સેવાઓનો પ્રવાહ વિશેષ વેગથી વહેતો રાખ્યો. મંદિરોનાં નિર્માણ તથા ગામડે-ગામડે વિચરણની સ્વામીશ્રીની પ્રવૃત્તિ સવિશેષ વૃદ્ધિ પામી.

૧૯૯૯

ઈસ્ટ આફ્રિકામાં કેન્યાની રાજધાની નૈરોબી ખાતે આફ્રિકા ખંડનું પ્રથમ શિખરબદ્ધ મંદિર રચીને સ્વામીશ્રીએ મૂર્તિપ્રતિષ્ઠા કરી. ઇઝરાયલમાં ચહૂદી અને ખ્રિસ્તી ધર્મસ્થાનોમાં જઈને સદ્ભાવનાની પ્રાર્થના કરી. ચહૂદી ધર્મવડા રબાઈ શ્રી બાક્સીડોરન તથા શ્રી લાઉ સાથે મુલાકાત કરીને સ્વામીશ્રીએ સંવાદિતાની ભાવના પ્રસરાવી.

૨૦૦૦

સૌરાષ્ટ્રના દુષ્કાળગ્રસ્ત વિસ્તારોમાં કેટલ કેમ્પ અને રાહતકાર્ય કર્યું. યુનોમાં ‘મિલેનિયમ વર્લ્ડ પીસ સમિટ’માં સંબોધન કરીને સ્વામીશ્રીએ યુનોમાં વિશ્વધર્મ સંવાદિતાની હાકલ કરી. અમેરિકાના પ્રેસિડેન્ટ બિલ ક્લિન્ટન તથા યુનોના અધ્યક્ષ કોફી આનન સાથે સ્વામીશ્રીની ઐતિહાસિક મુલાકાત થઈ. દિલ્હીમાં અક્ષરધામનો શિલાન્યાસ કર્યો.

૨૦૦૧

ભૂકંપગ્રસ્ત ગુજરાતમાં દત્તક લીધેલાં ૧૫ ગામો-વસાહતોનું નવનિર્માણ, ૪૯ શાળાઓનું પુનર્નિર્માણ, ૪૦૯ ગામોમાં સામગ્રીનું વિતરણ વગેરે સેવાકાર્યો કર્યા. પૂરગ્રસ્ત ઓરિસ્સામાં ત્રણ દત્તક ગામોનું પુનર્નિર્માણ કર્યું. ગિનિસ બુક દ્વારા સૌથી વધુ પ્રતિભાવંત ૨૦ વ્યક્તિઓમાં સ્વામીશ્રીને બિરદાવાયા. ગઢડામાં સ્વામિનારાયણ મહામંત્ર દ્વિશતાબ્દી ઉજવાયો.

૨૦૦૪

રાષ્ટ્રપતિ ડૉ. કલામની ઉપસ્થિતિમાં ગાંધીનગર ખાતે ‘બી.એ.પી.એસ. બાળપ્રવૃત્તિ સુવર્ણ મહોત્સવ’ની શાનદાર ઉજવણી કરી. અમેરિકન સરકાર દ્વારા પ્રમુખસ્વામી મહારાજને ‘લાઇફ ટાઇમ અચીવમેન્ટ’ એવોર્ડ અપાયો. અમેરિકામાં શિકાગો અને હ્યુસ્ટનમાં શિખરબદ્ધ મંદિરો રચીને ભવ્ય મંદિર મહોત્સવો ઉજવ્યા.

૨૦૦૫

પાંચ વર્ષમાં દિલ્હીમાં અક્ષરધામનું નિર્માણ કરીને સ્વામીશ્રીએ રાષ્ટ્રપતિશ્રી અબ્દુલ કલામ, વડાપ્રધાન શ્રી મનમોહનસિંહ, શ્રી એલ. કે. અડવાણી વગેરે મહાનુભાવોની ઉપસ્થિતિમાં તેનું લોકાર્પણ કર્યું. દક્ષિણ ભારતમાં સુનામી દ્વારા અસરગ્રસ્ત ૫૧ ગામડાંઓમાં રાહતકાર્ય કર્યું. ‘મિસ્ટીક ઇન્ડિયા’ આઈમેક્સ ફિલ્મ રચીને વિશ્વમાં ઠેરઠેર સંસ્કૃતિનો ઉદ્દોષ કર્યો.

૨૦૦૬

સ્વામીશ્રીની પ્રેરણાથી સુરતમાં જળપ્રલયમાં તારાજ થયેલા લોકો માટે રાહતકાર્ય કર્યું. સન ૨૦૦૪માં દક્ષિણ ભારતમાં આવેલી વિનાશક સુનામી હોનારતમાં તારાજ થયેલા તામિલનાડુ રાજ્યનાં દત્તક લીધેલાં પટ્ટીકુલમ્ કુપમ્ અને મહાબલીપુરમ્ કુપમ્ ગામોનું પુનઃ નિર્માણ કરીને સ્વામીશ્રીએ તેનું લોકાર્પણ કર્યું.

૨૦૦૭

સ્વામીશ્રીએ બી.એ.પી.એસ. બાળમંડળો દ્વારા વ્યસનમુક્તિ અભિયાન આદર્યું, જેમાં ૬,૩૦,૦૦૦ લોકો વ્યસનમુક્ત થયા. યુવાનોના સર્વાંગી ઘડતર માટે ‘યુવા તાલીમ કેન્દ્ર’નો પ્રારંભ કર્યો. બી.એ.પી.એસ. શતાબ્દી ઉપક્રમે વિશ્વમાં ઠેરઠેર શાનદાર કાર્યક્રમો યોજ્યા. અમેરિકા ખંડમાં એટલાન્ટા તથા ટોરન્ટો ખાતે ભવ્ય મંદિર મહોત્સવ યોજ્યા.

૨૦૦૭

બી.એ.પી.એસ.ના શતાબ્દી મહોત્સવની અમદાવાદ ખાતે ભવ્ય ઉજવણી કરી. વિશ્વનું સૌથી મોટું હિંદુ મંદિર - અક્ષરધામ (દિલ્હી) રચવા બદલ અને ૭૧૩ મંદિરોના વિક્રમી સર્જન બદલ સ્વામીશ્રીને બે ગિનિસ બુકમાન અર્પણ થયાં. ભગવાન સ્વામિ- નારાયણ પ્રબોધિત અક્ષરપુરુષોત્તમ દર્શનસિદ્ધાંત સિદ્ધ કરતાં સંસ્થાનાં પ્રસ્થાનત્રયી ભાષ્યો સ્વામીશ્રીની પ્રેરણાથી રચાયાં.

૨૦૦૮

સ્વામીશ્રીની નિશ્રામાં બોચાસણમાં કાર્યકરોનું ‘દિવ્ય સંનિધિ પર્વ’ યોજાયું. બી.એ.પી.એસ. સ્વામિનારાયણ મંદિર-લંડનને બ્રિટન સરકાર દ્વારા ‘પ્રાઈડ ઓફ પ્લેસ’ એવોર્ડ એનાયત કરાયો. બિહારમાં જળહોનારતમાં સ્વામીશ્રીની પ્રેરણાથી રાહતકાર્ય કરવામાં આવ્યું. અમેરિકામાં ગ્રાટકેલા ‘આઈકે’ વાવાઝોડામાં અસરગ્રસ્તો માટે સેવાકાર્યો હાથ ધરાયાં.

૨૦૦૯

લંડનના બી.એ.પી.એસ. મંદિરને વિરલ બાળસંસ્કાર પ્રવૃત્તિ બદલ ‘ક્વીન્સ એવોર્ડ ફોર વોલન્ટરી સર્વિસીઝ’ એવોર્ડ એનાયત થયો. સ્વામીશ્રીના આશીર્વાદથી કઝાકિસ્તાનમાં વિશ્વધર્મ પસ્ષિદમાં રાષ્ટ્રપ્રમુખના નિમંત્રણને સ્વીકારીને બી.એ.પી.એસ. દ્વારા હિંદુ ધર્મનું પ્રતિનિધિત્વ કરાયું. ડભાણ ખાતે ગુણાતીતાનંદ સ્વામી દીક્ષા દ્વિશતાબ્દી ઊજવાઈ.

૨૦૧૦

બી.એ.પી.એસ. સ્વામિનારાયણ અક્ષરધામ, દિલ્હીમાં સ્વામીશ્રીના હસ્તે નૂતન ગર્ભગૃહનું ઉદ્ઘાટન અને પુનઃ પ્રતિષ્ઠાવિધિ સંપન્ન થયાં. દિલ્હી ખાતે અક્ષરધામ પત્તિસરમાં સ્વામીશ્રીએ બી.એ.પી.એસ. સ્વામિનારાયણ શોધ સંસ્થાનનો મંગલ પ્રારંભ કર્યો. અક્ષરધામ ગાંધીનગર ખાતે ‘સત્-ચિત્-આનંદ વોટર શો’નું ઉદ્ઘાટન કર્યું.

૨૦૧૧

સ્વામીશ્રી દ્વારા નિર્મિત અક્ષરધામ, દિલ્હીને રીડર્સ ડાયજેસ્ટ દ્વારા ૨૧મી સદીની સાત અજાયબીઓમાં સ્થાન અપાયું. અમેરિકામાં ન્યુયર્સી ખાતે રચાઈ રહેલા ભવ્ય ‘સ્વામિનારાયણ અક્ષરધામ’નો સ્વામીશ્રીના હસ્તે શિલાપૂજનવિધિ થયો.

ટાન્ઝાનિયામાં થયેલા વિસ્ફોટ અને જાપાનમાં આવેલા સુનામી-ભૂંકપમાં તેઓની પ્રેરણાથી અસરગ્રસ્તોની સેવા કરાઈ.

૨૦૧૨

અમદાવાદમાં ‘બી.એ.પી.એસ. યોગીજી મહારાજ હોસ્પિટલ’નું ઉદ્ઘાટન. બી.એ.પી.એસ. યુવાપ્રવૃત્તિ ષષ્ઠિપૂર્તિ મહોત્સવના ઉપક્રમે સારંગપુર ખાતે સ્વામીશ્રીના સાંનિધ્યમાં હજારો યુવાનોનું રાષ્ટ્રીય અધિવેશન યોજાયું. તા. ૧૫-૬-૨૦૧૨ના રોજ અમદાવાદમાં સ્વામીશ્રીને પેસમેકર મૂકવામાં આવ્યું. ત્યારબાદ અમદાવાદ ખાતે સતત દસ મહિના રોકાણ કર્યું.

૨૦૧૩

અમદાવાદ ખાતે બી.એ.પી.એસ. યુવાપ્રવૃત્તિ ષષ્ઠિપૂર્તિ મહોત્સવ ઊજવાયો, જેમાં ૬૦,૦૦૦ જેટલા યુવાનો રચનાત્મક બન્યા. વડોદરા ખાતે નૂતન ‘બી.એ.પી.એસ. શાસ્ત્રીજી મહારાજ હોસ્પિટલ’નો શુભારંભ. સ્વામીશ્રીનાં કરકમળો દ્વારા અમદાવાદના ૧૦ મહિનાના નિવાસ દરમિયાન ૮૭ મંદિરોના પ્રાણપ્રતિષ્ઠા વિધિ સંપન્ન થયા.

૨૦૧૪

અમેરિકામાં ન્યુજર્સી ખાતે રોબિન્સવિલમાં સ્વામીશ્રીએ અક્ષરધામ સંકુલમાં શિખરબદ્ધ મંદિરની પ્રતિષ્ઠાવિધિ અને અક્ષરધામ મહામંદિરનું ભૂમિતલપૂજનવિધિ કર્યા. બ્રહ્મસ્વરૂપ શાસ્ત્રીજી મહારાજ સાર્ધ શતાબ્દી વર્ષ ઉપક્રમે ૨૮,૫૦૦ વૃક્ષોનું વાવેતર અને યુવાનો દ્વારા ૫,૭૨,૧૦૦ સી. સી. રક્તદાન. આ ઉપરાંત અનેકવિધ સમાજસેવી કાર્યો કર્યા.

૨૦૧૫

શાસ્ત્રીજી મહારાજ સાર્ધ શતાબ્દી મહોત્સવ સ્વામીશ્રીની નિશ્રામાં ઊજવાયો. ડૉ. અબ્દુલ કલામે સ્વામીશ્રીના આઘ્યાત્મિક સ્વાનુભવો પર પુસ્તક ‘ટ્રેન્સેન્ડન્સ’ લખીને સ્વામીશ્રીને અર્પણ કર્યું. ભારત ને વિશ્વના અનેક દેશોમાં તેના લોકાર્પણ કાર્યક્રમો યોજાયા. સ્વામીશ્રીની પ્રેરણાથી અમેરિકા ખાતે ૧૧,૦૦૦થી વધુ સત્સંગ-કાર્યકરોનું પ્રથમ અધિવેશન યોજાયું.

૨૦૧૫

સ્વામીશ્રીનો ૯૫મો જન્મજયંતી મહોત્સવ તેઓની ઉપસ્થિતિમાં દબદબાપૂર્વક ઊજવાયો અને તેઓના જન્મ શતાબ્દી મહોત્સવના પંચવર્ષીય પર્વનો આરંભ થયો. સ્વામીશ્રીએ આરંભેલી વિશાળ સંસ્કારચુકત શિક્ષણ પ્રવૃત્તિઓની ઝાંખી કરાવતો બી.એ.પી.એસ. છાત્રાલય સુવર્ણ જયંતી ઉત્સવ વલ્લભવિધાનગર ખાતે ઊજવાયો.

૨૦૧૬

પ્રમુખસ્વામી મહારાજે બી.એ.પી.એસ. સ્વામિનારાયણ મંદિર સારંગપુરનો દસ દિવસીય શતાબ્દી મહોત્સવ હજારો ભક્તોની ઉપસ્થિતિમાં ઊજવ્યો. સ્વામીશ્રીના સંકલ્પ મુજબ તેઓનાં કરકમળો દ્વારા સારંગપુર મંદિરમાં ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણનું રોઝા અશ્વ પર બિરાજમાન કાંસ્ય શિલ્પ ઉદ્ઘાટિત થયું.

૨૦૧૬

તા. ૫-૫-૨૦૧૩થી તા. ૧૩-૮-૨૦૧૬ દરમ્યાન કુલ ૧૧૯૬ દિવસ તીર્થધામ સારંગપુર ખાતે બિરાજમાન રહીને સ્વામીશ્રીએ લાખો ભક્તોને દિવ્ય લાભ આપ્યો. અહીં સ્થાયી રહીને સંસ્થાનાં અનેકવિધ કાર્યોનું સંચાલન કર્યું, ૯ શિખરબદ્ધ અને ૧૭૮ હરિમંદિરોની પ્રાણપ્રતિષ્ઠા કરી, ૩૮૨૬ વખત સૌને દર્શન આપ્યાં, ૭૬૪૫ જેટલી વિવિધ છડીઓ ધારણ કરી સૌની ભક્તિ સ્વીકારી. તા. ૨૦-૫-૨૦૧૬થી અંતિમ બીમારીમાં વિશ્રામ લીધો. પુનઃ તા. ૦૮-૦૬-૨૦૧૬થી સૌને છૂટક છૂટક દર્શનલાભ આપ્યો. તા. ૧૩-૮-૨૦૧૬ના રોજ અંતર્ધાન થયા તેના આગલા દિવસે ચાર વખત સૌને અંતિમ દર્શનલાભ આપી કૃતાર્થ કર્યા. તા. ૧૩-૮-૨૦૧૬ના રોજ સૌને જય સ્વામિનારાયણ કહી અંતિમ શ્વાસ લીધા. બાદ ચાર દિવસ સુધી લાખોને દર્શનદાન આપ્યાં. તા. ૧૭-૮ના રોજ મંદિરમાં બિરાજેલા શ્રી અક્ષરપુરુષોત્તમ મહારાજ તથા સ્મૃતિમંદિરમાં બિરાજમાન શ્રી શાસ્ત્રીજી મહારાજની દૃષ્ટિ ઝીલતાં અંત્યેષ્ટિવિધિ ગ્રહણ કરીને સદાને માટે પોઢયા. ♦